

«دستورالعمل شناسایی و ثبت نهادهای مالی فعال در بازار اوراق بهادار نزد سازمان»

مقدمه:

در اجرای بند ۶ ماده ۷ و ماده ۲۸ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذر ماه ۱۳۸۴ و همچنین در اجرای بند ۹۹ ماده ۹۹ قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب دی ماه ۱۳۸۹ به موجب اختیار حاصله از بند ۲ ماده ۷ قانون بازار اوراق بهادار، این دستورالعمل به منظور تشریح شرایطی که تحت آن شرایط یک شخص حقوقی، نهاد مالی محسوب شده و لذا مشمول مقررات نهادهای مالی از جمله الزام به ثبت نزد سازمان بورس و اوراق بهادار می‌گردد، تنظیم و به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسیده است.

ماده ۱:

کلیه اصطلاحات و واژه‌هایی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه ۱۳۸۴ و قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب آذرماه سال ۱۳۸۸ تعریف شده‌اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته‌اند. واژه‌های دیگر به کار رفته در این دستورالعمل دارای معانی مشروح زیر می‌باشند:

- ۱- **قانون بازار اوراق بهادار:** منظور قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی است.
- ۲- **قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید:** منظور قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب آذرماه سال ۱۳۸۸ است.
- ۳- **آیین‌نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار:** منظور آیین‌نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار مصوب هیأت وزیران است.
- ۴- **عناوین مختص نهادهای مالی:** عناوین موضوع بند ۲-۱ ماده ۲ این دستورالعمل است که در قوانین و مقررات برای نام‌گذاری نهادهای مالی، تعیین شده است.

۵- **موضوعات فعالیت منحصر به نهادهای مالی** : موضوعات فعالیت موضوع بند ۲-۲ ماده ۲ این دستورالعمل است که به موجب قوانین و مقررات، تصدی به این فعالیتها منحصر به نهادهای مالی بوده و مستلزم اخذ مجوز از سازمان یا شورا است.

۶- **نفوذ قابل ملاحظه**: توانایی مشارکت در تصمیم‌گیری‌های مربوط به سیاست‌های مالی و عملیاتی واحد تجاری، ولی نه در حد کنترل سیاست‌های مزبور. نفوذ قابل ملاحظه معمولاً از طریق انتخاب حداقل یک عضو هیأت مدیره (یا سایر ارکان اداره کننده مشابه) صورت می‌گیرد، اما ممکن است از روابط یا قراردادهای دیگر ناشی شود که به واحد سرمایه‌گذار اجازه مشارکت مؤثر در سیاست‌گذاری را می‌دهد.

۷- **کنترل**: عبارت از توانایی راهبری سیاست‌های مالی و عملیاتی یک شخص حقوقی، به منظور کسب منافع از فعالیت‌های آن است. معیارهای توانایی کنترل براساس استانداردهای حسابداری ملی تعیین می‌شود.

۸- **کنترل مشترک**: عبارت از مشارکت در کنترل یک فعالیت اقتصادی که به موجب توافق قراردادی (مشارکت خاص) است. معیارهای توانایی کنترل مشترک براساس استانداردهای حسابداری ملی تعیین می‌شود.

۹- **شخص وابسته**: شخص وابسته به هر شخص حقیقی و حقوقی به شرح زیر است:

الف) شخص وابسته به هر شخص حقیقی عبارت است از همسر و اقرباء نسبی درجه اول از طبقه اول آن شخص و هر شخص حقوقی که تحت نفوذ قابل ملاحظه، کنترل یا کنترل مشترک شخص حقیقی مورد نظر باشد.

ب) شخص وابسته به هر شخص حقوقی عبارت است از شخص وابسته به واحد تجاری که در استانداردهای حسابداری ملی ایران، تعریف شده است.

ماده ۲:

هر شخص حقوقی که قبلاً به عنوان نهاد مالی نزد سازمان به ثبت نرسیده باشد، در شرایط زیر ملزم است کتباً از سازمان درخواست نماید تا به عنوان یک نهادهای مالی متناسب با موضوع فعالیت یا متناسب با نام خود، نزد سازمان ثبت گردد یا به دلایل مندرج در این دستورالعمل، از الزام به ثبت به عنوان نهاد مالی، نزد سازمان مستثنی گردد:

۲-۱- در صورتی که در نام خود یک یا چند عنوان از عناوین مختص نهادهای مالی را به شرح زیر استفاده نموده باشد:

۲-۱-۱) عناوینی که در بندهای ۷ و ۱۳ تا ۲۲ قانون بازار اوراق بهادار برای نهادهای مالی ذکر شده است که عبارتند از: شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، کارگزار، کارگزار معامله گر، بازارگردان، مشاور سرمایه گذاری، سبگردان، شرکت تأمین سرمایه، صندوق بازنشستگی، صندوق سرمایه گذاری، مؤسسه رتبه بندی، شرکت پردازش اطلاعات مالی، شرکت سرمایه گذاری و شرکت مادر (هلدینگ)؛

۲-۱-۲) عناوینی که در بندهای "د" و "هـ" قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید برای نهادهای مالی ذکر شده است که عبارتند از: نهاد واسط و صندوق سرمایه گذاری؛

۲-۱-۳) عناوینی که در اجرای ماده ۳ آیین نامه اجرایی قانون بازار اوراق بهادار، برای نهادهای مالی مصوب شورای عالی بورس، انتخاب شده اند؛

۲-۱-۴) عناوینی که در مقررات مصوب ارکان بازار اوراق بهادار، به دلیل تشابه با عناوین مختص نهادهای مالی به شرح فوق، به عنوان عناوین مربوط به نهادهای مالی قلمداد شده و استفاده از آنها مستلزم اخذ مجوز از سازمان می باشد.

۲-۲- در صورتی که یک یا چند نوع از فعالیت هایی که طبق قانون بازار اوراق بهادار و قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید و مقررات مصوب ارکان بازار اوراق بهادار در مورد تأسیس و فعالیت نهادهای مالی و همچنین اساسنامه های نمونه مصوب سازمان برای نهادهای مالی، از جمله فعالیت های منحصر به نهاد مالی و مستلزم اخذ مجوز قلمداد شده اند را در موضوع فعالیت در اساسنامه خود قید نموده باشد. سرمایه گذاری در اوراق بهادار فعالیت منحصر به نهادهای مالی محسوب نمی شود.

۲-۳- در صورتی که شخص حقوقی به هر نحو به موضوعات فعالیت منحصر به نهاد مالی اشتغال ورزد؛

۲-۴- در صورتی که شخص حقوقی بیش از ۵۰ درصد از دارایی های خود را به سرمایه گذاری در اوراق بهادار اختصاص دهد یا بیش از ۵۰ درصد از درآمد عملیاتی آن در طول یک سال مالی، از محل

سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار (سود تخصیصی یا درآمد ناشی از افزایش قیمت اوراق بهادار)، کسب شده باشد و یکی از شرایط زیر را داشته‌باشد:

- ۱- در صورتی که نزد مرجع ثبت شرکت‌ها به صورت شرکت سهامی عام به ثبت رسیده باشد، یا
- ۲- در صورتی که نزد مرجع ثبت شرکت‌ها به صورت اشخاص حقوقی به غیر از شرکت سهامی عام به ثبت رسیده باشد و بیش از ۵۰ درصد از دارایی‌های آن به سرمایه‌گذاری در سهام شرکت‌های سهامی عام یا اوراق بهادار منتشره در عرضه‌های عمومی اختصاص داده شده باشد یا بیش از ۵۰ درصد درآمد عملیاتی آن در طول یک سال مالی از محل سرمایه‌گذاری در سهام و اوراق بهادار یادشده (ناشی از سود تخصیصی یا افزایش قیمت)، به دست آمده باشد؛

تبصره ۱: در محاسبه نسبت‌های موضوع بند ۲-۴ این ماده، ارزش‌های دفتری ملاک عمل بوده و در مورد آن

- بخش از دارایی‌های متقاضی که شرایط زیر را داشته باشد به ترتیب تعیین شده عمل خواهد شد:
- الف) مطالبات از اشخاص وابسته در صورتی که فعالیت اصلی شخص وابسته، سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار باشد به عنوان سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار برای شخص متقاضی محسوب می‌گردد.
- ب) مطالبات سود سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار، پیش پرداخت سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار و سپرده تودیع شده برای انجام معاملات اوراق بهادار، به عنوان سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار محسوب می‌شود.

تبصره ۲: در صورتی که سازمان پس از ارائه تقاضای موضوع این ماده، شخص حقوقی متقاضی را براساس این

- دستورالعمل، از جمله نهادهای مالی و ملزم به ثبت نزد سازمان قلمداد ننماید، موضوع را کتباً طی نامه‌ای رسمی به متقاضی یا مراجع ذیربط اعلام می‌نماید. در صورتی که شخص حقوقی مذکور پس از تاریخ نامه یادشده به تشخیص خود یا سازمان مشمول هریک از شرایط این ماده گردد، موظف است مجدداً درخواست موضوع این ماده را به منظور بررسی وضعیت خود به سازمان ارائه دهد.

تبصره ۳: متقاضی باید فرم مخصوصی را که توسط معاونت نظارت بر نهادهای مالی تنظیم می‌شود، تکمیل

- و به همراه گزارش‌ها و مدارک قیدشده در همان فرم به ضمیمه درخواست خود به سازمان ارائه

نماید. در فرم یادشده یا به درخواست مدیریت مربوطه در سازمان، ارائه تمام یا بخشی از گزارش‌ها و مدارک زیر می‌تواند الزامی گردد:

الف) کپی آگهی تأسیس مندرج در روزنامه رسمی کشور و کپی آگهی تغییرات بعدی در روزنامه رسمی کشور در زمینه نام، موضوعات فعالیت، اساسنامه و سرمایه متقاضی؛

ب) آخرین اساسنامه ثبت شده متقاضی؛

ج) صورت‌های مالی برای دو سال مالی آخر متقاضی؛

د) اظهارنظر حسابرس ذیصلاح (مؤسسه حسابرسی معتمد سازمان یا حسابرس عضو جامعه حسابداران رسمی ایران)، راجع به صورت‌های مالی دو سال مالی آخر متقاضی؛

ه) گزارش بازرسی قانونی برای دو سال مالی آخر متقاضی؛

و) گزارش هیأت مدیره راجع به عملکرد و فعالیت متقاضی در دو سال مالی آخر.

تبصره ۴: فهرست موضوعات فعالیت منحصر به نهادهای مالی که تصدی به آن‌ها مستلزم اخذ مجوز است، متناسب با قوانین و مقررات مصوب و اصلاحات بعدی آن‌ها، به تصویب هیأت مدیره سازمان رسیده و از طریق پایگاه الکترونیکی سازمان و سایر طرق مقتضی، به اطلاع عموم می‌رسد.

ماده ۳:

سازمان، اطلاعات و مدارک متقاضی موضوع ماده ۲ را بررسی و به ترتیبی که در زیر تعیین شده است راجع به اینکه متقاضی باید به عنوان نهاد مالی نزد سازمان به ثبت برسد یا اینکه نهاد مالی نبوده و ملزم به ثبت نزد سازمان نمی‌باشد، تصمیم‌گیری کرده و موضوع را به اطلاع متقاضی می‌رساند:

۳-۱) در صورتی که شخص حقوقی متقاضی، در زمینه موضوعات فعالیت منحصر به نهادهای مالی فعالیت عمده‌ای ننموده باشد و ترکیب دارایی‌ها و درآمدهای آن به گونه‌ای نباشد که براساس بند ۲-۴ ماده ۲ این دستورالعمل نهاد مالی محسوب گردد، آن‌گاه نهاد مالی نبوده و ملزم به ثبت نزد سازمان نمی‌باشد.

۳-۲) در صورتی که شخص حقوقی متقاضی، در موضوعات فعالیت منحصر به نهادهای مالی فعالیت عمده داشته باشد یا در صورتی که ترکیب دارایی‌ها یا درآمد آن به گونه‌ای باشد که طبق بند ۲-۴ ماده ۲ این دستورالعمل نهاد مالی محسوب گردد، آن‌گاه به یکی از دو طریق زیر عمل خواهد شد:

الف) در صورتی که مطابق مقررات مربوطه مجوز فعالیت به عنوان نهاد مالی را کسب نماید آن‌گاه باید به عنوان نهاد مالی متناسب با مجوز صادره، نزد سازمان به ثبت رسیده و در مهلتی که سازمان تعیین می‌کند، شرایط مربوط به همان نهاد مالی را احراز کند.

ب) در صورتی که طبق مقررات مربوطه موفق به دریافت مجوز فعالیت به عنوان نهاد مالی نشود، نهاد مالی محسوب نشده و باید متناسباً اقدامات موضوع ماده ۴ را انجام دهد.

تبصره ۱: در صورتی که طبق این ماده، متقاضی نهاد مالی محسوب نشود، می‌تواند تقاضا نماید به یکی از نهادهای مالی موضوع قانون تبدیل و نزد سازمان ثبت گردد. در این صورت موضوع طبق مقررات مربوطه، توسط سازمان بررسی شده و نتیجه به متقاضی ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۲: در صورتی که برای ثبت یا عدم الزام به ثبت به عنوان یک نهاد مالی، متقاضی باید شرایط خاصی را طبق مقررات مربوطه احراز یا رعایت کند، شرایط مذکور و مهلت احراز آن‌ها توسط سازمان تعیین و به متقاضی ابلاغ می‌گردد و متقاضی ملزم است مطابق آن عمل نماید.

ماده ۴:

شخصی که براساس ماده ۳، نهاد مالی محسوب نشده، ملزم است اقدامات زیر را در مهلتی که سازمان تعیین می‌نماید به انجام رساند:

۱) در صورتی که در نام خود، عناوین مختص نهادهای مالی را به کار برده باشد، باید نام خود را براساس ضوابط زیر اصلاح و نام اصلاح شده را در مرجع ثبت شرکت‌ها ثبت و در روزنامه رسمی کشور آگهی دهد و یک نسخه از این آگهی را به سازمان ارسال نماید:

۱-۱) در صورتی که عبارت " سرمایه‌گذاری " در نام خود استفاده نموده باشد باید این عنوان را حذف نماید یا عبارتی پس از آن استفاده شود که نشان دهد فعالیت اصلی شخص حقوقی مذکور، سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار نمی‌باشد.

۲-۱) در صورتی که از سایر عناوین مختص نهادهای مالی به هر نحو در نام خود استفاده نموده باشد، باید این عناوین را از نام خود حذف نماید.

۲) در صورتی که در موضوعات فعالیت خود در اساسنامه، یک یا چند فعالیت از موضوعات فعالیت منحصر به نهادهای مالی را قید نموده باشد، آن موضوعات فعالیت را با رعایت تشریفات تغییر در اساسنامه، از اساسنامه خود حذف و تغییرات اساسنامه را نزد مرجع ثبت شرکتها، ثبت نموده و تغییرات را در روزنامه رسمی کشور آگهی دهد.

۳) در صورت تصدی به موضوعات فعالیت منحصر به نهادهای مالی، فعالیت‌های یادشده را متوقف نماید.

ماده ۵ :

شخص حقوقی که براساس بند ۲-۴ ماده ۲ این دستورالعمل نهاد مالی محسوب می‌شود براساس معیارهای زیر به عنوان شرکت سرمایه‌گذاری یا شرکت مادر (هلدینگ) نزد سازمان به ثبت رسیده و باید در مهلت تعیین شده توسط سازمان، شرایط خود را با مقررات مربوطه تطبیق دهد:

۱- در صورتی که بیش از ۵۰ درصد از دارایی‌های شخص حقوقی که به اوراق بهادار اختصاص داده

شده است، در سهام، سهم‌الشرکه یا واحدهای سرمایه‌گذاری شرکتها، مؤسسات یا صندوقها،

سرمایه‌گذاری شده باشد که به موجب این سرمایه‌گذاری، شخص حقوقی به تنهایی یا به همراه

اشخاص تحت کنترل خود در شرکت، مؤسسه یا صندوق سرمایه‌پذیر نفوذ قابل ملاحظه یافته یا

کنترل آن را به دست آورده است، آنگاه شخص حقوقی به عنوان یک شرکت مادر (هلدینگ)

محسوب می‌گردد.

۲- در صورتی که وضعیت شخص حقوقی با شرایط قید شده در بند ۱ فوق مطابقت نداشته باشد،

آنگاه شخص حقوقی به‌عنوان یک شرکت سرمایه‌گذاری محسوب می‌گردد.

ماده ۶ :

در صورتی که هریک از نهادهای مالی ثبت شده نزد سازمان، تمایل داشته باشد که به نهاد مالی از نوع دیگری

تبدیل شود، لازم است طرح کسب و کار خود را برای این منظور تنظیم و پس از تأیید هیأت مدیره خود، به

همراه تقاضای تبدیل به سازمان ارائه دهد. طرح کسب و کار یادشده باید حداقل شامل موارد زیر باشد:

۱ - دلایل تصمیم برای تبدیل به نهاد مالی دیگر؛

۲ - راهبرد و برنامه زمان‌بندی شده متقاضی برای تطبیق با شرایط آن نوع نهاد مالی که قصد تبدیل به آن را دارد؛

در صورتی که دلایل متقاضی برای تبدیل به نهاد مالی دیگر و همچنین راهبرد و برنامه زمان‌بندی برای احراز شرایط لازم به تشخیص سازمان، غیر قابل قبول ارزیابی نشده و تبدیل متقاضی به نهاد مالی مورد نظر به تأیید مراجع ذیربط طبق مقررات مربوطه برسد، موضوع به متقاضی اعلام تا طبق راهبرد و برنامه زمان‌بندی اعلام شده، اقدام نماید. در این صورت تخلف متقاضی از برنامه اعلام شده، به منزله تخلف از مقررات نهاد مالی محسوب و متناسباً رسیدگی خواهد شد.

تبصره: در صورتی که هریک از نهادهای مالی ثبت شده نزد سازمان، تمایل داشته باشد از فعالیت به عنوان یک نهاد مالی کناره‌گیری نماید، مطابق با همین ماده عمل می‌شود، لکن نهاد مالی مذکور باید مقررات مربوط به کناره‌گیری از فعالیت مربوطه را نیز مراعات نماید.

ماده ۷:

هر شخص حقوقی که به عنوان شرکت سرمایه‌گذاری یا شرکت مادر (هلدینگ) نزد سازمان به ثبت می‌رسد، ملزم است در ترکیب دارایی‌های خود، موارد زیر را رعایت نماید:

۱ - حداقل ۸۰ درصد از دارایی‌های خود را به سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار اختصاص دهد؛

۲ - شرکت مادر (هلدینگ) باید حداقل ۷۰ درصد از دارایی‌های خود را به سرمایه‌گذاری در سهام یا سهم‌الشرکه یا واحدهای سرمایه‌گذاری دارای حق رأی شرکت‌ها، مؤسسات یا صندوق‌های سرمایه‌گذاری دیگر اختصاص دهد به طوری که در شرکت‌ها، مؤسسات یا صندوق‌های سرمایه‌پذیر، به تنهایی یا به همراه اشخاص تحت کنترل خود نفوذ قابل ملاحظه یافته یا کنترل آن‌ها را به دست آورد؛

۳ - شرکت سرمایه‌گذاری باید حداقل ۷۰ درصد از دارایی‌های خود را به سرمایه‌گذاری در اوراق بهاداری اختصاص دهد که در اثر سرمایه‌گذاری در این اوراق بهادار، به تنهایی یا به همراه اشخاص تحت کنترل خود در شرکت ناشر اوراق بهادار یادشده، نفوذ قابل ملاحظه پیدا نکند یا کنترل آن را به دست نیاورد.

ماده ۸ :

این دستورالعمل در ۸ ماده و ۷ تبصره در تاریخ ۱۳۹۰/۸/۲۱ به تصویب هیأت‌مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسیده و از تاریخ ابلاغ لازم‌الاجراست.